

Съветски времена в родното Поморие

-Здравейте!

– Ще ти дам аз едно „здравейте“! Ти български не знаеш ли, бе?!

– Знам, ама за всеки случай! Щото най-вече руснаци купуват.

– Добре де, ама кажи най-напред „Добър ден“ или „Здравейте“ пък тогава минавай на руски. И що ли да минаваш, те нека си говорят на руски, ти им говори на български. Като са дошли да живеят в България, да се учат на български, да не сме ги канили!?

Подобен диалог ми се повтаря вече многократно в родното Поморие. На пазара, в някои магазини. Пустите им търгаши, за да ти вземат парите, ако се наложи и на марсиански ще проговорят!

Ама и аз съм един стар глупак, тръгнал съм да ги уча на патриотизъм. Туй ще да са остатъци от даскалъка ми, професионална деформация, сиреч. Наивно се надявам, че ще наля нещо полезно в нечия чужда глава, забравяйки, че в много от тях вместо акъл има калкулатор.

За щастие пак по даскалски, реагирам и инак. Случва се в някой супермаркет да забележа, че продавачите упорито говорят на български с руските си клиенти.

– Браво, моето момиче! Браво моето момче! Добре правите, така трябва! Като са дошли да живеят при нас, да научат езика ни!

От дете обичам руския език. Затова и едва на четиринасет заради него сам трябваше да се справям с живота, далеч от родители и приятели, в чужд град. Можех да си остана в Поморие и там да завърша средното си образование, да изкарам немската гимназия в Бургас или френската във Варна, че е по близо, но аз не, та не, руски, та руски! И чак в Пловдив. Колко му е да замотаеш главата на едно наивно, чувствително хлапе. Първо, много ми харесваше учителката ни по руски в прогимназията – млада, красива, елегантна, засмяна. После дойде кореспонденцията с непознати другарчета от СССР. Писма, картички, значки (на Ленин като малък, например), алена пионерска връзка, снимки на миловидни девойчета с плитки и панделки! Ах, така ми бяха взели акъла, че по-късно, в девети клас май заради тия пусти плитки, панделки и миловидност се влюбих в съученичката си Татяна, която и до сега е плътно до мен. Да...

После, втора специалност руски

език в университета, на млади години, а и сега, в есента на живота си, като екскурзовод си изкарвам хляба с този език. Обичам да гледам руски филми и да чета романи в оригинал и.... най-неочаквано – раздразнение и досада, че в родния ми град този език звучи навсякъде! И то не в най-интелигентния му вариант. Седнем в ресторант, на масите от двете ни страни – руска реч и нейно дърварско подобие от устата на келнера или сервитьорката. Ами на плажа? Къде ли не опитвахме да се зашием с Татяна, не стига че е гъмжило от народ, ами и от вси страни – руска реч. Викове по деца да излязат от водата, ревовے, че не искат, дълги монолози по мобилни телефони и таблети, безкрайни женски приказки, в които най-често се повтарят думите „дорого, дешево, скидки“! Ужас! Стискам очи и се питам: дали пък не съм в Сочи? Ами рекламите и надписите? „Аренда, продажба от застройчика, руский гастроном, русские книги, русское телевидение, ваш новый дом, ваш второй дом“ и какво ли още не. Без да броя правописните грешки и кошмарния руски на поморийци, което поне ме разсмива. Но върха на изумлението ми бе

надписът на една от многобройните кооперации – „Малая Россия“! Или пък „Айвазовский парк“ – пететажна внушителна сграда с няколко крила в стил сталински ампир. Видимо построена така, че да се хареса на руските купувачи. Не се и учудвам – разбрах, че някои от т.н. „застройчици“ имат офиси за продажба на жилища в Москва и Санкт Петербург. А стига бе! Че те руснаците са си тук като у дома! Докъде я докарахме! Едно време бай Тошо се натискаше да станем съветска република – за щастие, така или иначе, не се получи, а сега всемогъщите пари ни превърнаха в такава раз-два! Неволно си представям как ли са се чувствали грузинците или арменците, да речем, когато са ги завладели руснаците. Нашествениците едва ли са научили езика им, но те самите, щат не щат, са проговорили на руски. Както днес много от нашите поморийци, чак и циганите ни. Те нашите нямат грешка, де да бяха всички като тях – култивирани, трудолюбиви, изобретателни. Измислили си бизнес – вадят кал от соленото езеро и предлагат на разни охранени матрьони масаж и мазане с кал. И не спират да ги ухажват, естествено, на баш дърварски руски. Та затуй добих усещането, че Поморие е станало малка съветска република. Рускоговорящата инвазия (щото има и украинци) започна с реституциите и връщането на солниците на наследниците им. Напомням, че Поморие е соларски център и че на север и запад от града имаше километри солници, някога частни, по соца национализирани. От тях сега е останало много малко, могат да се видят от пътя за Слънчев бряг. Близките до града се върнаха на наследниците, застрои се и така възникна руският сателитен град. Първоначално имаше градоустройствен план с паркове и градини, сгради до четири-пет етажа. От собствениците се вземаха някакви проценти площ за инфраструктура, за паркове и градини. Съвсем скоро се оказа, че ни паркове, ни градини – улиците тесни, сградите нагъчкани една до друга, тук-таме по някое дърво пред по-засуканите хотели, а етажите стигнаха до седем. С две думи – вечен паметник на алчността

на стопаните и корумпираността на властимащите. Еуфория и радост у новите внезапно замогнали се реституенти. Колко му е да подпалиш алчността на всеки, като му кажеш, че ако иска, може да вдигне сградата на дядовия му парцел с още два етажа, само че... Досещате се, нали? Първият седесерски кмет и архитектите в общината бая са си напълнили гушите, което е общоградска тайна. Един от архитектите бе подведен под съдебна отговорност, ама и в тоя случай боклукът се забележи под чергата. Като гъби след дъжд за десетина години извисиха снага нови какви ли не блокове. Новият руски квартал. Някои дори го наричат „Малката Москва“. Според поморийци, към 7000 хиляди са руските граждани, купили апартаменти в Поморие. Вземете само по двама на жилище и сметнете колко са – повече от официалните 14 хиляди жители на градчето. Без да броим баби, дядовци, братя, сестри, братовчеди, сватове, колеги, приятели, които се изреждат през лятото като гости. Това подложи крак на местните туроператори – споменатите сами си уреждат настанявания, екскурзии, мероприятия. Губи и общината, която иначе ме кара два пъти да плащам данък смет – за моя апартамент и за бащината ми къща. Познайте, обаче, дали взема от руснаците курортна

такса за гостите им. Настъпилата криза в Русия спря нашествието, според местните информатори, около 70 % от построените жилища не са продадени, а продължава да се строи. И кой ще купува? Арабите ли? Опазил ни Господ! То и Поморие стана жертва на строителното цунами, което заля след промените Черноморието ни, най-вече от Бургас до Емона. И за най-недосетливия е ясно, че се перяха крадени пари. Грозна картина! На много места стърчат като във фантастичен филм недовършени или пък построени, но зеещи празни сгради, чак зловещо. Намериха се хора да попитат защо така се обезобразява Черноморието ни, строи се и на километри към вътрешността. Случайно преди години чух изявление на някаква министърка на министерство, към което бяха турили и туризма. Една такава кака от новоизлюпените недоразумения в родната ни политика. На упрека защо се е допуснало това безобразно строителство (при което, ако изграденият леглови капацитет се напълни с хора, то те ще трябва да прекарват времето си на плажа прави, с деца върху раменете, а за да стигнат до водата, ще трябва активно да пуснат в действие ръце, лакти, юмруци, крака и ритници) въпросната кака изрече досущ като

първокачествен комсомолски кадър следното: – Сега е време да се строи и ние строим. Като дойде време да рушим, ще рушим!“ Ашколсун, ма моме, би казал бай Тошо.

Та заради туй прекалено строителство и родното ми Поморие се напълни с руснаци. Малцина нашенци можеха да си позволят да си купят лятна къща на морето. И руските ни нови съграждани не са от най-богатите. И все пак могат да си позволят самолетни билети до Бургас и до извънрусийската си дача. Съвсем друго е нивото на руснаците в Карлови Вари, слаба ракия са нашите. Нали ги чувам как говорят, виждам как са облечени и как се държат. Поведението на повечето от тях прелива от неоснователно само-

чувствие, а това естествено дразни. Друг руски дразнител в града са повишените заради тях цени на плодовете и зеленчуците, на рибата. Стара приятелка, която е от тия, дето не си поплюват, като разбрала колко искат рибарите за някаква риба, не се стърпяла и викнала: – Вие срама нямате ли, бе, какви са тия цени? – Като ни ти харесват, не купувай, руснаците ще я грабнат като топъл хляб!

И аз не се стърпах и накълцах един руски съсед. В нашия блок са няколко. Общуваме само с тия от нашия етаж. Две сладки бабки, сестри, на нашите години. Милите, се стараят, опитват се да говорят на български, макар и смешно руско-български. Един ден се засякох с млад охранен

мъж пред асансьора. Мълчи и гледа тъпо. Не се стърпах:

– Млади момко, в тази страна възпитаните хора се поздравяват. Казвам ви го на родния ви език, за да ме разберете. Вие живеете тук и сте длъжни да се научите поне да поздравявате, да се извинявате и да благодарите на български език! Казва се добър ден!

– Добър ден – промърмори и тръгна нагоре по стълбите.

Оставям настрана факта, че слушам по българското радио реклами на руски език, че видях да се разпространява в супермаркетите безплатен руски вестник, че в Бургас откриха руско училище.

Нека спомена и нещо по-оптимистично. Все пак за доста народ се отвори работа покрай руснаците, много други си оправиха дереджето пак покрай тях. И още нещо. Освен нискостандартните рускоговорящи единици, според моят стар приятел Павел, откровен русофил, в Поморие са си купили апартаменти и известни руски интелектуалци. Някакъв московски журналист и писател, с когото той си пие понякога виното, съпругата и дъщерята на покойния писател и актьор Василий Шукшин, със семейството си и оscarовият режисьор на филма „Москва не вярва на сълзи“ и на моя любим „Любов и гълъби“ Владимир Меншов.

Та пак опряхмех до това, че не е до народността, а до културата. И за да не се гневя само на руските си съграждани, да ви кажа какво ми се случи на бургаското летище, като пристигнах от Прага. Опашка пред гишето за граничен контрол. Чехите пред мен, както си ги знаем: – Dobrý den, Prosím, Děkuji. На ред съм, подавам си личната карта на някаква кукла зад стъклото, гримирана като нощна пеперуда, и казвам: „Добър ден, заповядайте“. Въпросната девойка поглежда картата ми и с вкаменен израз на свинкс мълком ми я връща. Верен на себе си, не издържах: „Извинете, тук само глухонеме ли ви назначават? Май че, както виждам, да!“ – грабнах с крива усмивка документа си за самоличност и гневен прекрачих прага на милата ни татковина. Та така...

Васил Самоковлиев

Снимки: Татяна Борисова

